

ŠIAULIŲ UNIVERSITETO MENŲ FAKULTETO
PIEŠIMO KATEDRA

MAGISTRO STUDIJŲ PROGRAMOS

DAILĖ (specializacija-grafika)

Magistrantė

Žaneta Jasaitytė

KRAUJOTAKA

Darbo vadovas: prof. V.Janulis

Darbo recenzentas: asist. R.Venckus

Šiauliai, 2007

- kraujotaka- kaip transcendencijos esamybė, verčianti dinamiškai skverbtis kiekviena jusliškumu išplaukiančiai akimirksniai, transformuojasi į kūną, kuris dinamiškai judėdamas, nesibaigiančių linijų perspektyvomis, tonų pereimais, spalvų išraiška ir faktūrų gausa abstrahuoja vaizdus ir virsta abstrakcija.

TURINYS

1. Magistro darbo tema, problema, aktualumas.....	5
2. Darbo objektas, tikslas, uždaviniai.....	6
3. Hipoteze ir jos pagrindimas.....	9
4. Darbo bazė: metodologija, metodika, strategija.....	10
5. Rezultatu naujumas, jų teorinis ir praktinis reikšmingumas.....	11
6. Teoriniai dailės kūriniu kolekcijos pagrindai.....	13
7. Dailės kurinių kolekcijos analizė.....	30
8. Išvados, siūlymai, diskusijos.....	38
9. Gyvenimo aprašymas.....	40
10. Literatūros sąrašas.....	42

Darbo tema:

“Kraujuoti reiškia plėstis, virsti kitu, liesti kitus, sunaikinti esamas ribas ir atrasti naujas“¹.

Magistro darbo temos pavadinimas „Kraujotaka“. Simboline prasme kraujotaką galima suprasti kaip nenutrūkstamo judėjimo raišką, apglėbiančią visą kūno sistemą- tai mikrocirkuliacijos procesas, priklausantis ir priklausomas nuo mikro ir makro itakų supančiame pasaulyje. Tai reiškinys turintis savo erdve, savo paskirti.

Sistema sudaryta iš sudėtingu elementu, filtruojanti, jaučianti visus paduodamus impulsus ir nesiliaujančiai tekanti iki begalybes.

Darbe nagrinėjamos problemos:

Pastaruoju metu stebint vaizduojamųjų menų parodas susiduriama su monotonija. Tradicinė technika atlikti darbai, tradicinis pateikimas, nebeatkreipia žiūrovo dėmesio. Trūksta novatoriškumo, modernių reprezentavimo sprendimo būdų.

Darbe keliami klausimai:

Kaip išvengti monotonijos, pritaikant naujas estetines išraiškos formas? Kaip kūrinys atitinkant idėją turi paveikti žiūrovą? Kaip formuojamas šiuolaikinis požiūris į meną ir kiek jis yra susijęs su globaliomis problemomis? Kaip formuojasi žmogaus mąstymas ir matymas? Kokiomis vertybėmis vadovaujasi žiūrovas? Kaip keičiasi meno kryptys, kokią tai turi svarbą, ir kas tai įtakoja? Kaip „Kraujotaka“ gali atspindėti socialinius, filosofinius, estetinius, kultūrinius reiškinius? Kokia plastika turėtų būti pateiktas šiuolaikinis darbas, kad įvyktų komunikacija tarp žiūrovo ir meno objekto?

Po „Bauhaus“-dizaino mokyklos įkūrimo keliami ir analizuojami meno kūrinio ir funkcijos tapatumo klausimai. Sprendžiamos interjero ir daikto kaip meno santykio problemos. Tuo tarpu ar turėtų paveikslas atlikti estetinę paskirtį, ar funkcinę. Ar kūrinys turi spręsti ir atspindėti svarbias filosofines, estetines, kultūrines šių dienų aktualijas?

¹ Venckus R. “Kuo matuojamas kraujas ar ir nukraujavimas yra mirtinas?” // “Literatura ir menas”, 2006m. balandžio 28d., Nr.17, psl. 21.

Darbo aktualumas:

Menas visada turi naujai reflektuoti realybę. Atskleisti globalias kasdienybės aktualijas ir visokeriopus visuomenės santykius.

Darbo aktualumas atsiveria ne tik kūrinio savarankiškai idėjai išreikšti, bet ir žiūrovo požiūriui išplėsti. Sąveikavimas, komunikacija, minties transformacija veikia kaip svarbios šiuolaikinio meno sudedamosios dalys.

Kiekvienas menininkas turi savo stilių, kuris yra pastoviai vystomas. Čia svarbu nesustabarėti, pastoviai ieškoti inspiruojančių objektų. Todėl meno objektas yra ne tik pati grafika ir instaliaciniai tūriniai menai, bet ir kasdienybės patirtys.

Darbo objektas:

Tradicinė grafika prasibrauna į platesnį suvokimą, ieškoma novatorišku pateikimo būdu. Darbo objekte įkūnyta ne tik mintis, bet ir suvokimas, intuityvus ieškojimu kodas.

Pats pavadinimas „kraujotaka“ - kraujo tekėjimas gyslomis, reiškiantis dinamika, judėjimą, sistema; veržiasi į kūną, kuris formuojamas iš instaliacijos.

Instaliacija- erdvinis kūrinys, ritmiškai įkomponuotas objektas, (tai šiuolaikinis raiškos būdas), sudarytas iš kūno- forma priminanti gyslos, išsišakojimais skverbiasi muzika, darbas turintis savo vidinį pasaulį, reaguojantis į mikro ir makro reiškinius veikiančius apsuptyje.

Grafikos darbai spaustais monotipijos technika miksuojant su eksperimentinėmis technologijomis apgaubiamas objektas, tampantis tarsi oda, apgaubianti vidinį pasaulį (simbolizuota kraujavimą- mikrocirkuliacija) : turinti savo istoriją, raukšlės, faktūras, spalvų ir tonų perėjimus, nenutrūkstančias plastiškai tolstančias į horizontą linijas.

Vaizdavimas perteikia kraujo liejimąsi, „Čia kraujas yra posūkio arba elementaraus nenutrūkstamo judėjimo sustingimo, susijusio su pačiu, liudininkas. Jis

skystos erdvės defragmentacijos sudedamoji dalis. Čia kūrinio aura yra sustingimas ramybėje, momentinio laiko virtimas nepakartojamu linijū.“¹

Darbo tikslas:

Šiuolaikinis menas turi ne tik reprezentuoti gražią kasdienybę, bet ir komunikuoti su žiūrovu, stebinti jį, atrasti jo tapatybę savyje. Tarp meno objekto ir žiūrovo būtina kokybiška komunikacija, menas turi pripildyti publiką kaip būtinąjį savo objektą. Kūrinio ateitis be komunikacijos neįmanoma. Turi dominuoti išraiškos atitikmuo turiniui.

Nagrinėju šias temas norėdama paaiškinti žiūrovui, šiuolaikini požiūri į meną, į supančias kūrėjo aktualijas. Šiuo darbu, noriu paįvairinti požiūrį į tradicinę grafiką, pridodant jai erdvini kūną ir kitokį požiūrį į objektų reprezentaciją. Pristatyti žiūrovui netradiciškai pateikta grafika, kurioje idėja tampa vaizduojamąja erdve. Čia svarbu išanalizuoti šiuolaikines plastinės raiškos pateikimo priemones, filosofini požiūri į pati objektą ir jo idėją.

Teoriniame darbe analizuojamos vaizduojamųjų menų reprezentavimo galimybės. Siekiama kitaip atspindėti darbo idėją. Atkreipiamas dėmesys į modernias ir postmodernias menų raiškas ir atlikimo galimybes: instaliacija, video mena, performansas, proceso menas, žemės menas, veiksmo tapyba, optinis menas, popmenas, fluxus, happeningas, kūno menas, kinetinis menas, konceptualusis menas, haitekas. Tuo tarpu tradicinės grafikos reprezentacija nuo juos atradimo mažai tepasikeitę.

Besivystant technologijoms atsiranda naujos kompiuterinės programos padėsiančias grafikai pasipildyti naujomis juos ištakomis.

Menininkas turi žinoti į koki žiūrovą bus orientuota darbu kolekcija? Menininkas turi būti puikiai įvaldęs vaizduojamosios raiškos priemones, pažinti naujas technologijas, įvaldyti jas, tik taip jis galės pilnavertiškai bendrauti su šiuolaikine publika.

¹Venckus R. “Kuo matuojamas kraujas ar ir nukraujavimas yra mirtinas?” // “Literatura ir menas”, 2006m. balandžio 28d., Nr.17, psl. 21.

Darbo uždaviniai:

1. Suformuoti darbo koncepciją. Pažvelgti į ją meno dehumanizavimo, transcendencijos, kultūros vartojimo estetinėmis teorijomis.
2. Išnagrinėti modernias meno kryptis, pagrindines meno koncepcijas. Sąlygas iš kur atsiranda naujumai.
3. Remiantis vaizduojamuoju menų istorijos reprezentaciją atrasti novatoriška atitinkančia darbo idėjai formą.
4. Bandymai tradicinės grafikos antspaudų, parinkimas geriausiai tinkančių spalvų, faktūrų, formatų, medžiagų; jų taikymas prie objekto.
5. Suformuotos idėjos pagrindimais sukomponuoti objektą erdvėje.

Personaline paroda „kraujotaka“ Šiaulių universiteto galerija 2006 lapkritis

Darbo hipoteze ir jos pagrindimas:

1. Instaliacija- kaip kūniška sistema, savyje reflektuoja gyvenimo konfigūracijas.
2. Linijų, spalvų, faktūrų ir tonų tarpusavio dinamika- išryškina prabėgančių akimirku jutiminę sistemą.

Sprendžiant magistro darbo tema, darbas apžiurimas visapusiškai. Šiuolaikinis gyvenimas, filosofija, kultūra, estetika- įtakoja autorių gyvenimą, atsispindi jo darbuose.

Kūrybos procesas- neatsiejamoji gyvenimo ašis, įtakoja naujus ieškojimus, novatoriškus sprendimus.

Darbo objekte „Kraujotaka“ reflektuoja šių dienų aktualijos. Pastovus bėgimas, nesiliaujantis sukimasis sistemoje- įtakoja objekto dinamiką. Eksperimentuojant, renkant spalvas, intuityviai braukiant linijas atsiveria abstrahuoti vaizdai- gyvenimo abstrakcijos.

Grupinė Šiauliečių paroda 45 –oji, Dailės galerija 2006

Darbo bazė: metodologija, metodika, strategija:

Pagrindine darbo idėja : grafiškai atliktiems darbams įkvėpti guvybe (dinamika), suteikti kūną (sukurti objektą, instaliaciją), tinkamiausiai atitinkančia „Kraujotakas“ temai atspindėti.

Analizuoti šiuolaikines meno kryptys ir jų svarba, moderno- postmoderno kaitos įtakas. Mąstymo ideologija įtaka kūrybai. Remtis filosofinėmis-psichologinėmis, estetinėmis idėjomis, hermeneutikos, meno dehumanizavimo, transcendencijos t.t - visa tai padės mums tinkamai pažvelgti, ir tikiuosi suprasti šiuolaikinio menininko požiūrį į meno objektą, atskleidžiant kurinio idėja(koncepcija). Norint suprasti šiuolaikini kūrinį reikia remtis ne tik išvardintais rodikliais, bet ir autoriaus autobiografija, jo gyvenimo filosofija, nauju technologijų pažinimu, temperamentu, netgi požiūriu į politiką t.t -tai yra svarbus rodiklis- artefaktas.

Svarbu pažvelgti į kūrinį ne tik iš estetinės, funkcinės puses- vertinant vaizduojamąją daile, kaip interjero puošmenos ansamblį, bet ir atsižvelgti į kūrinio tūrio idėjos sprendimo būdą.

Darbo idėjai įgyvendinti naudojamosi plastikų sinteze:

Grafika, monotipija, eksperimentinės išraiškos, garsas- vaizduojamųjų menų technologijos plečiasi neatkartojamai, leidžianti eksperimentuoti, spausti spalvas, žaisti tonų perėjimais, atsitiktinumais, faktūromis, linijų braukimais.

Instaliacija- erdvine kompozicija, sudaroma iš plokščių sudarančių architektonine forma improvizuojanti gysla ant kurios priklijuojami darbai (sistema improvizuojanti vaizduojanti kraujo liejimąsi).

Reikia atsižvelgti į erdvę, kurioje bus eksponuojama, nuo to priklausys objekto tūris, proporcija.

Magistro darbas kuriamas trys semestrus, kuriose: renkame informacija, darome bandymus padėsiančius išsirinkti tinkamiausia technologine baze, formuojame savita

stilių, (rengiame ir dalyvaujame parodose), pasirenkame tema ir suformuluojame jos idėją, eskizuojuame, ieškome tinkamiausiu išraiškos būdų, renkame teorine dalį: filosofijos, estetikos, kultūrinės reikšmės įtakojančios temos idėją

Rezultatų naujumas, jų teorinis ir praktinis reikšmingumas.

Technologijos įtakoja ne tik pasaulio konfigūracijas bet ir asmeninį menininko ir vartotojo suvokimą. Darbe ieškoma naujų raiškos formų atspindinčių šiandieną.

Norint tinkamiau įprasminti darbo idėją, reikia parinkti jai atitinkama vaizdavimo forma, tai ir yra pagrindinė „Kraujotakos“ darbo reikšmė; ir jau tradicinė grafika tampa antrine, bet neatskiriama, papildanti objektą dalis.

Taip meno kūrinys įgauna erdvinį kūną, instaliacija, kuri dinamiu judėjimu, simboliškai prasme kraujavimu, suteiks darbui netradicini tradicinės grafikos traktavimą. „Kraujotaka“ kaip socialinės dinamikos interpretacijos nėra dažnas reiškinys. Grafikos mutavimas į instaliaciją bent jau Lietuvos kultūroje pastebimas retai. Kūrinys simboliškai atveria grafikos spaudos proceso esmę.

Kūrinys kaip atlikimo forma pasitaiko ne dažnai ir tai yra sudėtingas ir įdomus naujas sprendimas.

Darbo objektas tampa ne tik vaizduojamojo meno išraiškos priemone, bet minties papildymas, tai naujas netradicinis žiūrėjimo kampas, sinteze įsiliejanti į visumą.

Magistrinio darbo maketas 2006 lapkritis

Paroda "Motyvas ir ne tik" Šiaulių dailės galerija 2005 gruodis
"8:00" mišri technika. 55/60cm.
"16:25" mišri technika. 55/60cm.
"19:42" mišri technika. 55/60cm.
"24:01" mišri technika. 55/60cm.

Teoriniai dailės kūrinių kolekcijos pagrindai:

1. Norint geriau suprasti šiuolaikini meną, būtina analizuoti šiuolaikinių kūrinių raidą, filosofini mąstymą.

Turime atsižvelgti į XX a. postmodernizmo ir modernizmo santykius labiausiai įtakojusius novatoriška požiūri į meną „Postmodernistinės kartos menininkai, savo programiniuose pareiškimuose neigiantys modernizmo principus, kurdami vis dėlto aktyviai remiasi modernizmo ikonografija, plastiniais principais ir kitais komponentais, tiesa maskuodami ir ištirpindami juos kitose vaizdinėse sistemose“².

Modernas ir postmodernas neatsiejamos vieno kitam paseka, perėjimo tiltas, kuris sukūrė naują novatorišką mąstymo filosofiją, naujas meno sroves, naujas vertybės. „Kuriamos iš esmės naujos daugiaplanės sintetinės meno formos, siekiama atnaujinti meninės raiškos priemonių skalę, eksperimentuojama remiantis naujausiomis technologijomis, tyrinėjant dinamines, akustines medžiagų savybės, pasitelkiant fiziologinius ir percepcinius regėjimo ypatumus.....ieškoma „nulinio kultūros taško“, nuo kurio viskas prasideda, skelbiamas principinis kūrybos proceso atvirumas,- meno vartotojas suvokimo procese pats turįs pripildyti meno kūrinį individualaus turinio.“³

„Pats kūrybos procesas vertinamas labiau nei kūrybos rezultatas. Konceptualumas, aukštas teorinės refleksijos lygis, glaudus ryšys su estetika, meno teorija tampa būdingiausiais postmodernistinio meno bruožais. Tai lemia išskirtinį menininkų dėmesį įvairioms intelektualinėms, improvizacinėms bei žaidybinioms meno formoms, konceptualios idėjos sklaidai „⁴

Norint išsivaduoti iš standartinio estetikos vertinimo, pažadinti žiūrovą naujomis formomis, idėjomis; kuriasi naujos meninės kryptis: performansas, proceso menas, žemės

² Andrijauskas A. „Postmodernizmas ir modernizmas“,// „Kultūros, filosofijos ir meno profiliai (Rytai-Vakarai- Lietuva)“, 2004m.,psl. 405

³ Andrijauskas A. „Postmodernizmas ir modernizmas“,// „Kultūros, filosofijos ir meno profiliai (Rytai-Vakarai- Lietuva)“, 2004m. ,psl. 406

⁴Andrijauskas A. „Postmodernizmas ir modernizmas“,// „Kultūros, filosofijos ir meno profiliai (Rytai-Vakarai- Lietuva)“, 2004m., psl. 407

menas, veiksmo tapyba, optinis menas, popmenas, fluxus, hepeningas, kūno menas, instaliacija, kinetinis menas, konceptualusis menas, haitekas, t.t. „Ch. Butleris posmodernistinės saviraiškos formoms skirtoje esė „Juodosios tapybos“ (1972) autorius B. Lou komentara savo kūriniam: „Niekas daugiau nebežiūri į pačią tapybą, kadangi savo dėmesį yra priversti perkelti į nupieštos idėjos suvokimą. Nuo šios akimirkos žiūrovas jau pasineria į konceptualaus meno atmosferą, ir kūryba- tai perėjimas nuo paveikslų ant sienos prie konceptualaus meno galvoje“ [Butler, 1980, p.64]”.⁵

Estetinės vertybės keičiasi įtakojant masines žmonių mąstysenas. Komunikacijos priemonės plėsdamos idėjos veikia kultūros vystymąsi, požiūri į meną. Veikiant šioms sąlygoms sparčiai atsiranda naujos kryptis. Čia aptariamos labiausiai įtakojusias „Kraujotakas“, darbo idėja.

Abstraktusis ekspresionizmas:

„Reikalingas patirtas išgyvenimas- stiprus, tiesioginis, atviras, apčiuopiamas, nuoširdus, gyvas, ritmiškas.“ [Robert Motherwell, 1951]

Abstrakcionizme vaizdai formuojami: linijų, spalvų perėjimu, dėmių, taškų, plokštumų derinimu. Laukiama žiūrovo jutiminio paveikslų įvertinimo, juk kiekviena spalva turi nuotaika veikiančia atmosfera, linijų kaita sudaro judesio poveiki; taip neformalių priemonių harmonija sudaromi abstraktus vaizdiniai. Abstrakcijos tėvas laikomas Vasilijus Kandinskis, jis pirmasis bando pagrįsti bedaikti meną, jau pirmuosiuose darbuose pabrėžiamas psichologinis grynos spalvos poveikis (pvz., ryškia raudona spalva gali mus veikti kaip trimto garsas). Vėliau kryptis pereina į Ameriką, čia ji transformuojasi į abstraktui ekspresionizmą, menininkai Franzas Kline‘as, Barnettas Newmanas, Jaksonas Pollokas, Markas Rothko, Markas Tobey, t.t. Jie mane, jog tikrasis meno objektas- yra vidinės žmogaus emocijos, vidinė sumaištis. Tikslu įgyvendinimui renkasi esminius tapybos proceso aspektus- gestą, spalvą, formą, tekstūrą. Menininkas- asmenybė, morališkai įsipareigojantis kurti nauja meno rūšį, kuri pasipriešintų, irracionaliam, absurdiškam pasauliui. Veiksmo tapytojas Jacksonas Pollockas, susižavėjęs kaligrafizmo tendencijomis, kūrė varvinant dažus tiesiogiai iš dėžutės, su lazdele ar mentele tiesiog ant drobių, ištiestų ant grindų. Dailininkas juos apibudino kaip

⁵ Andrijauskas A. „Postmodernizmas ir modernizmas“// „Kultūros, filosofijos ir meno profiliai (Rytai- Vakarai- Lietuva)“, 2004m., psl. 408

„energijos ir judesio virtimą matomu“⁶ Labiausiai jam rūpėjo ne galutinis rezultatas, o pats ekstazės ir mistinės paslapties kupinas tapymo procesas, energijos skirstymas pilant dažus. Prieš kūrybinį procesą medituojant įgaudavo vidinį susikaupimą, kūrybos procese dailininkas elgdavosi tarsi mūšyje. Pollocko kūrybai nebūdinga agresija.“ Spontaniškame kūrybos akte jam svarbiausias subjektyvios menininko dvasios būsenos, jautriausių dvasios pokyčių, įvairių linijų struktūrų harmonijos ir ritmingos sąveikos išraiška. Dviejus metus Pollockas paskyrė Jungo analizei. Kaip ir Sigmundas Freudas „Carlas Jungas tikėjo sąmonės atskleidimu, tačiau abejojo Freudo lyties ir asmenybės neurozių akcentavimu. Jis priėmė „kolektyvinės sąmonės“ egzistavimą, priešegzistencinį žmonijos kaip rūšies pažinimą, atrastą per prototipus- patiriant primirštus mitus, simbolius ir pirmapradžius vaizdinius. Šis galingas kultūrinių ir intelektinių įtakų susikirtimas menininko veiklą pavertė egzistencialistine kova heroine prasme. Automatizmo spontaniškumas menininkui buvo ne tik kelionė į savęs atradimą, bet ir universalių mitų ir simbolių atskleidimas, asmeninis bei epinis veiksmas. Menas ir dailininkas ne tik buvo reikalingi, bet ir išakštinti“.⁷

„Posmodernistinėje dailėje ryškėja sąmoninga menininkų atsisakymas nuo siužetinių kolizijų, spalvų, vaizdinio turtingumo, antraeilių detalių ir dėmesio koncentravimas tik pabrėžiant lakoniškas linijines, tonines ar plastines strukturas“⁸

Kitas tos krypties ryškus atstovas Markas Rothko, paveikslai žadina mintis apie dvasingumą. Menininkas sieke savo darbuose atskleisti „įspūdingą aplinką, tokia pat išraiškingą, kaip didingasis religinis menas“⁹. Darbai švyti nežemiška šviesa, spalvos ryškios, tarytum plūduriuoja ir mirguliuoja, jaučiama didinga aura apglėbianti darbus.

Abstraktusis ekspresivizmas laikomas tapytojų judėjimų, tačiau skulptūros taip pat gali būti priskiriamos. Davido Smitho kūryba aprėpia nuo emocijų iki ramybės, nuo individualių iki visuotinių temų. „Smitas buvo reikšmingiausiai periodo skulptorius, dirbantis su geležimi ir plienu. Didžiulėse savo skulptūrose jis išnaudojo skirtingų spalvų ir paviršių ekspresivas galimybes. Siekdamas suderinti besikeičiančias spalvas ir peizažo saulės šviesa, jis keliata skulptūrų nudažė, kitoms išorinėms detalėms panaudojo

⁶ „Abstraktusis Ekspresionizmas“// „Stilius, judėjimai ir kryptis“ , psl.190

⁷ „Abstraktusis Ekspresionizmas“// „Stilius, judėjimai ir kryptis“ , psl.189

⁸ Andrijauskas A. „Postmodernizmas ir modernizmas“// „Kultūros, filosofijos ir meno profiliai (Rytai-Vakarai- Lietuva)“, 2004m., psl. 418

⁹ Psl. 190

nugludintą nerūdijantį plieną, o dar kitoms leido aprūdyti, kad šios įgautų ryškaus raudonumo. Smithui ši raudona rūdžių spalva yra „ rytų mitinių vakarų raudona- tai žmogaus kraujas, tai kultūrinis gyvenimo simbolis“¹⁰

Reikėtų paminėti kinetini menas, kuris juda arba atrodo judantis. Pasak Umberto Eco, tai „ plastinio meno forma, kurioje formų, spalvų ir plokštumų judėjimas yra priemonės kintančiai visumai išgauti“¹¹.

Kinetinio meno įvairove plačiai išsiplėti nuo hipnotizuojančių, lėtai judančių darbų iki grakščių atvirame ore siūbuojančių kinetinių skulptūrų, nuo kibernetinių kūrinių iki telemagnetinių, ore pakibusiu objektų.

Instaliacija- neįspraudžiama, provokuojanti meno kryptis akimirksniu tapusi populiari. Duchampas vienas ryškiausių instaliacijų kūrėjų, savo paties kūrinių pristatymus planavęs itin kruopščiai, Niujorke tarp širmų, ant kurių buvo sukabinti paveikslai, sukūrė virvių labirintą, reikalavo žiūrovų aktyvu dalyvavimo; taip pat ir pomirtinę parodą (slaptai jai rengėsi dvidešimt metų).

Instaliacijų menas apėmė įvairius kūrinius, kai kurie iš jų laikinieji, dažnai instaliacijos kuriamos tik konkrečioms parodoms. „Devintajame ir dešimtajame dešimtmetyje instaliacijas kuriantys menininkai ėmė derinti skirtingas priemones ir stilius. Iš pirmo žvilgsnio atrodo, jog jungiami nesuderinami dalykai, tačiau juos sieja pagrindinė tema. Kanadietis Claude'as Simard'as (g. 1956) vienu metu eksponuoja tapybos kūrinius, skulptūras, derindamas su performanso objektais ir elementais.....autorius taiko kone visus įmanomus raiškos būdus. 1996 metais straipsnyje „Atminties voratinklis“ jis rašo: „Derindamas mene įvairiausias priemones, aš siekiu numaldyti ganėtinai išpaikintą vidinį vaiką.....Stengiuosi ištrinti prisiminus, paversti juos niekais, kitaip aiškinti, tačiau jie neišnyks“

Amžiaus pabaigoje instaliacijos įsigali kaip vienas svarbiausių stilių, jį išmėgina daugelis menininkų. Instaliacijų menas pasižymi ypatingu lankstumu ir įvairove, tad ši sąvoka dažniausiai vartojama kaip bendro pobūdžio terminas“.¹²

Kas žino gal ateityje tai bus vartai, kažkokiai naujai prezentacijos kryptys?

¹⁰ „Abstraktusis Ekspresionizmas“// „Stilius, judėjimai ir kryptis“, psl.191

¹¹ „Kinetinis menas“// „Stilius, judėjimai ir kryptis“, psl.197

¹² „Kinetinis menas“// „Stilius, judėjimai ir kryptis“, psl. 250

Peržiūrint įtakojusiu krypčių įvairove, prieiname prie filosofinės tematikos, nagrinėjančios krypčių ištakas.

Filosofinis požiūris i naujųjų krypčių meną stebėtinai sutapatinamas: „jauniausia visų vakarų šalių karta kuria meną- muziką, tapybą, poeziją- kaip prieštarą ankstesnėms kartoms. Subrendę, geranoriškai nusiteikę žmonės ignoruoja naująjį meną dėl paprastos priežasties- jie jo nesupranta. Jis ne tik kad neatrodo jiems geresnis ar blogesnis, bet jie iš viso laiko jį ne menu, o gigantišku farsu, ištempusius lengvabūdiškus savo tinklus visoje Europoje ir Amerikoje.“¹³

Nesudėtinga paaiškinti tokį kartų fenomeną, „ankstesnėse meno evoliucijos stadijose stiliaus variacijos, kartais ir gilios, visada apsiribodavo estetinių objektų pasikeitimu ir pakeitimu. Prioritetai buvo teikiami skirtingoms grožio formoms. Tačiau po šiomis meninio objekto variacijomis nekito pozicija bei atstumas meno atžvilgiu. Savo gyvenimą pradedančios dabartinės kartos atveju transformacija yra daug radikalesnė. Naujasis menas nuo tradicinio skiriasi ne tiek savo objektais, kiek radikaliu subjektyvios nuostatos meno atžvilgiu pasikeitimu. Bendras naujojo stiliaus simptomas, ryškėjantis visuose daugiaformačiose jo pasireiškimuose, yra tas, kad menas, išstumtas iš „rimtos“ gyvenimo zonos, nebėra vitalinės traukos centras.....Menas naujai kartai tampa filisteriškumu, nemenu, į jį nebežvelgiama rimtai. Rimta yra tai, apie ką sukasi mūsų egzistencijos ašis. O menas negali išlaikyti mūsų gyvenimo svorio. Jei bando tai padaryti praranda savo žavesį. Jei perkeltume savo estetinę veiklą iš savo gyvenimo centro į periferiją, užuot žiūrėję į meną rimtai, laikytume jį pramoga, žaidimu, malonumu- toks jis ir yra, - menine kūryba įgytų įkvepiantį švytėjimą.

Nesusipratimas, karaliaujantis estetikoje tarp senųjų ir jaunųjų, yra perdėm radikalus, kad galėtume jį pakoreguoti. Seniesiems naujojo meno rimtumo stoka yra defektas, kurio užtenka tam menui panaikinti; o jauniems ši rimtumo stoka yra aukščiausia meno vertė, kurią jie ryžtingai ir apgalvotai siekia įgyvendinti.“¹⁴

Ši tema bus visą laiką aktuali ir tikriausiai neišsprendžiama, visada atsiras žiūrovų nesuprantančių naujų meno srovių su skirtingu požiūriu į meną.

¹³ Jose Ortega y Gasset „Mūsų laikų tema“ // „Mūsų laikų tema ir kitos esė“, 1999m., psl.203

¹⁴ Jose Ortega y Gasset „Mūsų laikų tema“ // „Mūsų laikų tema ir kitos esė“, 1999m., psl.204

Meno dehumanizavimas

J. Ortega vienas mėgstamiausiai mano filosofas. Menų suvokimo problemą sprendžia sociologiniu požiūriu, palyginimui išskiria populiariu ir nepopuliariu meną. „Kiekvienas naujai užsigimęs stilius ne iš karto patraukia dėmesį; jis nėra populiarus, bet nėra ir nepopuliarus.....Tačiau naujojo meno masės nepripažįsta, ir taip bus visada. Jis yra nepopuliarus iš esmės; dar daugiau- jis yra antiliaudiškas. Kiekvienas jo sukurtas darbas automatiškai sukelia publikai įdomų sociologinį efektą. Ji pasidalija į dvi grupes: prielankių mažumą ir priešiškių daugumą....dvi skirtingos žmonių kastos....Kai žmogui nepatinka meno kūrinys, bet jis supranta jį, žmogus jaučiasi viršesnis už jį ir nepasitenkinimas nekyla. Tačiau kai darbas nepatinka dėl to kad jis nėra suprantamas, žmogus jaučiasi įžeistas, pažemintas ir stengiasi tai kompensuoti nepasitenkinimu ir piktumu...Naujasis menas nesuprantamas visiems dėl to, kad jo priemonės nėra bendros visiems žmonėms. Jis skirtas ne apskritai visiems, bet vienai klasei žmonių, kurie galbūt nėra vertesni už kitus, tačiau akivaizdžiai kitokie...

Ką dauguma žmonių laiko estetiniu pasitenkinimu? Kas vyksta jų viduje, kai meno kūrinys, tarkim, kokia nors drama, jiems „patinka“? Atsakymas abejonių nekelia: drama jiems patinka tada, kai joje sudomina žmonių likimai. Personažų meilė, neapykanta, skausmas ar laimė jaudina jų širdis: jie suvokia tuos jausmus, lyg jie būtų tikri. Ir „gerų“ vadina tokį darbą, kuris sukuria pakankamą iliuziją, kad vaizduotės personažai prilygtų gyviems asmenims. Lyrikoje jie ieško meilės ir skausmo, kurį išgyvena poetas kaip žmogus. Tapyboje juos domina tik tokie paveikslai, kuriuose vaizduojami vyrai ir moterys, su kuriais būtų įdomu gyventi. Peizažai jiems „dailūs“ tada, kai vaizduojamos gamtos patrauklumas ar patetiškas atrodo vertas dėmesio ekskursijoje.“¹⁵

Visa tai reiškia, kad daugumai žmonių estetinis malonumas yra to paties lygmens kaip ir kasdienio gyvenimo dvasinė nuostata.

Menas padalija publika į dvi individų grupes: „į tuos kurie jį supranta, ir tuos, kurie jo nesupranta, t.y. menininkus ir nemenininkus. Naujasis menas yra meniškas menas.....“

¹⁵ Jose Ortega y Gasset „Mūsų laikų tema“ // „Mūsų laikų tema ir kitos esė“, 1999m., psl. 478

Mene kaip ir moralėje pareiga nepriklauso nuo mūsų valios: reikia priimti veiklos imperatyvą, kurį diktuoja epocha....Kartojamas mene yra bevertis.“¹⁶

„Svarbiausia yra tai, kad pasaulyje jau akivaizdžiai egzistuoja naujas estetiškas jutimiškumas (Šis naujas jutimiškumas būdingas ne tik kūrėjams, bet ir publikai. Sakydamas kad naujasis menas yra menininkų menas, minty turėjau ne tik kūrėjus, bet ir tuos, kurie geba suvokti grynai menines vertes.) Šis jutimiškumas yra lyg bendras ir esminis gausybės krypčių ir atskirų jų kūrinių pagrindas“.

„...Tapytojas ne tik vengia realybės bet ir priešinasi jai. Jis ryžtingai ją deformuoja, laužo žmogiška jos charakterį, kitaip tariant, ją dehumanizuoja....tapytojas sudegina visus tiltus ir laivus, galinčius gražinti mus į įprastesnį pasaulį. Jis palieka mus vienus nepažystamoje erdvėje ir priverčia bendrauti su objektais, su kuriais „humaniškai“ bendrauti nebeįmanoma. Todėl turime improvizuoti naują, visiškai skirtingą bendravimo formą; turime sukurti naujas elgesio normas, tinkančias šioms originalioms figūroms.

Šis naujas, sukurtas gyvenimas naikina spontanišką ir reiškia meninį suvokimą bei estetinį pasitenkinimą. Čia nenutrūksta jausmų, nei aistrų, tačiau šios aistros ir jausmai priklauso skirtingai psichinei florai ne ta, kuri dengia mūsų pirminio ir žmoniško gyvenimo peizažą. Tai- antrinės emocijos, kurias vidiniam mūsų menininkui kelia šie ultraobjektai (Manau, kad „ultraizmas“ yra vienintelis tinkamiausių naujojo jutimiškumo apibūdinimų). Tai grynai estetiški jausmai.”¹⁷

Būtina paminėti apie artefaktų įtaką, menininko kūrybai. Sunku įvertinti įtakos esančios kūrybiniuose ieškojimuose. Mokėti atsiriboti, medituoti atsiribuojančiam- yra begalo sunku. „Menininko viduje visada įvyksta šokas ar cheminė reakcija tarp originalaus jutimiškumo ir jau egzistuojančio meno.“¹⁸

Mokėti atsiriboti, medituoti atsiribuojančiam- yra begalo sunku, be to ne tik tai svarbiausia. Menininkas privalo žaivietis praeitimi, perimti ir tobulinti jos palikimą, ieškant savitumo turi mokėti atsirinkti kas jam tinkamiausia kažką paimti, ir kas nebūtiną atmesti.

¹⁶ Jose Ortega y Gasset „Mūsų laikų tema“ // „Mūsų laikų tema ir kitos esė“, 1999m., psl. 479

¹⁷ Jose Ortega y Gasset „Mūsų laikų tema“ // „Mūsų laikų tema ir kitos esė“, 1999m., psl. 487

¹⁸ Jose Ortega y Gasset „Mūsų laikų tema“ // „Mūsų laikų tema ir kitos esė“, 1999m., psl. 500

„Kraujotaka“ - kaip sproginas metafizines energijos, simbolizuojantis egzistencinės būties įsikūnijamą savo jutiminėje sistemoje.

Jausmai kaip stygos duoda atskambi, jų suvokimas priklauso nuo mikro ir makro veikiančių sistemų. Mikro- tai vidiniai impulsai kuriuos įtakoja makro procesai ir atvirkščiai, o jų jungiamoji grandis „kraujotaka“ tampa mikrocirkuliacijos procesu. Simbolis reiškiantis kiekvieno dalyko kita prasme, - yra plačiausiai suformuluota hermeneutikos idėja.

Susitikimas su kūriniumi tas pats kas susitikimas su savimi. Hegelis meną laikė absoliučiosios dvasios apraiška, būtent- dvasios savižinos forma, kurioje nepasirodo nieko svetimo ir netesimo, kurioje nebūna jokios realybės atsitiktinumo, jokio nesuprantamumo to, kas tėra duota. Meno kūrinys ir jo suvokėjai viena laikiški.

„Meno kūrinio tikrovės ir raiškumo negalima uždaryti jo pradiniam istoriniame akiratyje, kuriame suvokėjas išties buvo kūrėjo amžininkas. Priešingai: atrodo, meno patirčiai būdinga tai, kad meno kūrinys visuomet turi savą dabartį, kad istorinė kilme išlieka jame tik labai sąlygiškai ir – ypač- kad jis išreiškia tiesą, jokių būdu nesutampančią su tuo, ką iš tikro galvojo jo kūrėjas. Ar vadinsime tai nesąmoninga genijaus kūryba, kad kiekviena meninė raiška yra suvokėjui konceptualiai neišsemiamą, - šiaip ar taip, estetinė sąmonė remsis tuo, kad meno kūrinys išsako pats save.“¹⁹

¹⁹ H.G. Gadamar „Estetika ir hermeneutika“ // „Istorija. Menas. Kalba“, m. 1999., psl.56.

Personalinė paroda „tarp“ 2006 liepa

„Kūrinio objektas savo naratyve praranda kūną, nes idėjinė bazė yra jausmai, o ne pats kūnas, kuris formuojamas erdvinio ir niekam nepriklausomo virš jutiminio jausmo. Kūnas tampa dėmių – mažiausių elementų sanakaupa – konstrukcija. „Tarp“ egzistuoja kaip dviejų kūnų jungimas nematomomis energetinėmis gijomis. Kūrinio idėjinė bazė yra jausmai, o ne pats kūnas; vadinasi kūnas formuojamas erdvinio ir niekam nepriklausomo jausmo. Čia sintezė, harmonija ir disonansas yra visos kolekcijos sudedamasis pamatas. Harmonija veikia kaip ne sąmoninga psichinė veikla. O pats intuityvistinis pradus visada artimas autorei.“

¹ Venckus R.

Svarbia įtaka mano darbo branduoliui padare naujos meno reprezentavimo galimybės, kai kuriuos iš jų minimos ir Lietuvoje.

Pastaraisiais metais Lietuvos mene susiklostė gana specifinė pos-grafine, tapybine, skulptūrinė situacija. Tai nereiškia, kad gryniesiems menai pasitraukę nebeegzistuoja kaip reiškinys, jie tik pasitraukia į personalinį aktyvaus meninio gyvenimo užribį, kartais tik technologiškai panaudojant švarius antspaudo motyvus.

„Vidurinėsios ir jaunosios kartos menininkai pirmenybę pradėjo teikti ne grynajam žanrui, o minties raiškai, sukonceptualino meno objekto idėją, jos sklaidą bei įtaką žiūrovui, todėl sustiprėjo tarpdisciplininiai reiškiniai.

Paveikslinis ikoniškosios kreacijos produktas pakeitė itin materialūs, daugiadimensiniai, medžiagiškai objektyvūs, dažnai velkantys menamai utilitarų, anachroniškai paradoksalų šleifą kūriniai, kurių atsiradimui kartais impulsą duoda net ne konkreti meninė koncepcija, o technologiniai išradimai (know how), nešantys ir pagrindinį paveikslo krūvį. Parodų salėje vietos atsiradus bet kokio pavidalo medžiagai, variacijose tiesiog dalyvauja daiktas-medžiaga - kūrėjas-žiūrovas, atsirado galimybė begalinėms interpretacijoms bei kombinacijoms, nes čia nebegalioja tradiciniai meno vertinimo kriterijai. Menas atsijęs nuo paveiksliškumo dažnai nepririštas prie konkrečios parodinės erdvės gavo galimybę išsiveržti į „pasaulietiškas“ nekonvencines erdves, todėl atsirado aibė meno reiškinų, pavyzdžiui projektas „Kasdienybės kalba“ (kuratorius Algis Lankelis), Liutauro Pšibilskio kuruotas projektas visuomeniniuose objektuose, specifinės vietos projektai (S.E.L. grupės parodos Pranciškonų vienuolyne Vilniuje, Vilniaus universiteto observatorijoje)

Video menas, video instaliacija, kibernetinė skaitmeninė objektų raiška - nuo kasdienybės neatsiejama objektinė raiška, tai natūralus meno dėmuo naujų komunikacijų prisodrintame realybės eteryje, todėl savaimė suprantama, kad šioje srityje dirbantys menininkai (Gintaras Šeputis, „Akademinių pasiruošimo grupė“, Vaizdo studijos menininkai) inkorporuoja media į parodinį vyksmą.

E.Rakauskaitė. "Pinklės: Išvarymas iš Rojaus".

1995. (Trap: Expulsion from Paradise. 1995).

Performansai - populiarus Lietuvoje reiškinys. Juos kuria grupė Post Ars (Aleksas Andriuškevičius, Robertas Antinis, Česlovas Lukenskas), nebeegzistuojanti grupė "Žalias lapas" jau senokai užsiėmė šia raiška. Linas Lianzbergis ir Džiugas Katinas taip pat aktyviai propaguoja performansus (didžiausias - 1997m. Siuolaikinio meno centre suorganizuotas performansų festivalis "Dimensija O"). Pastarisiais metias performansus kuria ir grupė S.E.L., Evaldas Jansas, Artūras Raila ir kiti. Potapybinėje, tarpdisciplinarinėje dimensijoje ypač išsiskiria tokie menininkai kaip Artūras Raila, Deimantas Narkevičius, Mindaugas Navakas, Gediminas Urbonas, Eglė Rakauskaitė, Gintaras Makarevičius, Andrius Novickas, Darius Bastys, Linas Lianzbergis, Džiugas Katinas, E.Jansas, grupė S.E.L, Dainius Liškevičius ir daugelis kitų.

Objektas, instaliacija, video menas jau seniai užkariavo oficialaus meno pozicijas ir užima didžiąją dalį kuratorinių parodų, niekas nebedeklaruoja šio meno avangardiškumo, tai tapo tiesiog natūralia aktyvių šiuolaikinių individų raiška šioje potapybinėje, poskulptūrinėje, meno žanrų bei technologijų ribas ištirpinančioje situacijoje.

Paskutiniai grafikos projektai Lietuvoje itakojantys meno raida ir požiūrį:

Grafikos menas naujų technologijų akivaizdoje

Catherine Gfeller. "Alkis I, II". 2000 m.

24-osios Liubljanos tarptautinės grafikos meno bienalės kuratorės Bredos Škrjanec tekste svarstomos grafikos meno egzistavimo šiuolaikinio meno kontekste galimybės.

Paskirta kuruoti pagrindinę 24-osios tarptautinės Liubljanos grafikos bienalės ekspoziciją maloniai nustebau - tai buvo didelis mano ego paskatinimas. Tačiau kitą minutę atvėsau, pagalvojusi, koks teko nelengvas uždavinys.

Esminė problema buvo susijusi su terminu "grafikos menas" bienalės pavadinime. Netgi labai atvirose diskusijose jis sukeldavo daug abejonių ir nesusipratimų. Susidurdavau su senoviniu ir vis dar gaju grafikos meno, kaip tradicinės technikos, suvokimu. Taip grafikos meno koncepcija suprantama todėl, kad grafiką galima apibūdinti pagal jos santykį su technologijomis ir technikomis, o tai mūsų dienomis charakterizuoja priemonės užsisklendimą savo aplinkoje be galimybės iš ten ištrūkti. Tai, kas anksčiau atstovavo pranašumui, dabar pradeda trukdyti įsitvirtinti naujovių teikiamoms galimybėms. Šių galimybių raidos greitis ir, regis, beribis kūrybinis pasirinkimas, siūlantis mums skaitmeninių technologijų jėgos veikiamą "multireprodukavimo" galimybę, verčia pamiršti praeitį, buvusius diskursus ir priimti šiuolaikines technologijas. Akivaizdu, kad "informacinė galaktika" nebūtų įmanoma be "Gutenbergo galaktikos", taigi vienaip ar kitaip mums teks pripažinti elektronikos viršenybę mechanikos atžvilgiu, kaip prieš šimtmečius teko pripažinti, kad mechanika išstūmė rankų darbą.

Elektroninių masinės informacijos priemonių invazijos mene sukelta momentinė krizė reikalauja kitaip apibrėžti grafikos meno sampratą. Tradicinė grafika su jos limituotais tiražais ir šimtmečio senumo technika prarado teisę būti neginčijama ir pamatinė. Jos autoritetas modernaus meno istorijoje pakertamas jau nebe pirmą kartą. Taip nutiko 7-ajame dešimtmetyje, kai kompiuterinės technologijos drauge su fotografija ir jos technologinėmis galimybėmis buvo pradėtos naudoti grafikai (Rauschenbergas, Warholas, Hamiltonas ir kiti), ir 8-ajame dešimtmetyje, kai hiperrealizmo atstovai įdiegė šilkografiją ir fotolitografiją. Egzistuoja daugybė darbų, įvardijamų kaip pusiau grafikos rūšys: monotipijos, koliažai, fotomontažai, grafikos objektai, grafikos darbai su piešinio ar tapybos elementais, spausdinti simboliai, grafinės skulptūros, grafinė aplinka, kompiuterinė grafika ir internetas. Visgi grafikos menas sparčiai besikeičiančioje aplinkoje sugebėjo pasiekti pavydėtino stabilumo. Tokią padėtį jis užsitarnavo nuolat derindamas ateities perspektyvas ir tradicines savybes, nevengdamas kuklių, bet neatidėliotinių pokyčių, būtinų norint išsaugoti savo statusą gyvybingoje meno sistemoje. Tačiau šiuolaikinė era - reinterpretacijos era, čia mūsų prielaidų ribas nuolat peržengia ir dekonstruoja kritinė analizė.

Koncepcija. Taigi parodos užduotis nebuvo paprasta, nes Liubljanos bienalė yra grafikos meno bienalių pradininkė - ją visada stebi atstovai daugybės mažesnių meno renginių visame pasaulyje, taip pat susiduriančių su grafikos meno situacijos šiuolaikinio meno kontekste problema. Atrinkdama darbus klausiau savęs: kaip natūralią atspaudu prigimtį, arba vaizdų ir pranešimų dauginimą, atskleidžia masinio vartojimo daiktai? Kas bendra tarp meno ir valdančiųjų ideologijos? Rinkausi remdamasi pačia plačiausia grafikos samprata, neskirstydama į grafikos atspaudą ir grafikos meną. Svarsčiau apie socialinę Gutenbergo išradimo reikšmę ir visus technologinius atradimus kaip aktyvų procesą, kuris keitė ir keis žmones ir visuomenę.

Šiuolaikinis reprodukcinis atvaizdas atlieka svarbų vaidmenį socialiniame kontekste. Domiuosi socialine jėga ir informacine pakartojamo iliustratyvaus vaizdo prigimtimi. Suvokiu multiplikaciją ir reproduktivumą kaip naujų socialinių vertybių ir ideologijų išraišką. Norėčiau aptarti vizualinės žinios priartinimo ir grafikos meno, kaip komunikavimo priemonės ir politinio aktyvumo išraiškos, vaidmenis. Terminas

"politinis" vartojamas ne įprasta šio žodžio reikšme. Jis labiau susijęs su vizualine formavimosi proceso praktika, kuri atskleidžia skirtingas ideologijas. Čia galima suderinti etiką ir estetiką, kritinę ir poleminę meno kūrinio funkciją. Manau, kad grafikos menas yra seniausias konceptualaus mąstymo būdas, dėl savo reprodukavimo pobūdžio leidžiantis komunikuoti su auditorija ir lokaliame, ir globaliame kontekste.

Ekspozicija tarsi klausia, ar grafikos menas naujojo tūkstantmečio pradžioje gali orientuotis į kritinį kultūrinį diskursą. Šiuolaikinius kontekstus apibrėžiančioje struktūroje siekdami pristatyti atrinktą ir reprezentacinę vaizduojamojo meno darbų apžvalgą, viliamės, kad tai paskatins diskusijas, kvestionuojančias vertybes ir naujas šiuolaikinio meno idėjas. Gali būti, kad būtent labiausiai ginčytinas objektas - reprodukcinis atvaizdas - pritrauks menininkų, siekiančių apibrėžti vizualinės kultūros ateitį ir principines vertybes, dėmesį.

Atranka. Mano pasirinkimas teoriškai pagrįstas dviem grafikos meną, kaip informacijos skleidėją (funkcine ir komunikacine prasme), interpretuojančiais tekstais: Williamo M. Irvinso jaun. "Atspaudai ir vizualinė komunikacija" ("Prints and Visual Communication") (1953) ir Marshallo McLuhano "Gutenbergo galaktika: tipografinio žmogaus gamyba" ("The Gutenberg Galaxy: The Making of Typographic Man") (1962).

Atrenkant darbus ypač svarbu buvo atsakyti į vis pasikartojantį klausimą "kas yra grafikos menas", tiksliau, "kas yra šiuolaikinis grafikos menas?". Norėdama pagrįsti savo požiūrį, turiu grįžti į praeitį, į "Gutenbergo galaktiką".

Lemiamas postūmis grafikos menui tapo mechaninio vaizdų kopijavimo išradimas. Grafikos meno ištakos glūdi galimybėje multiplikuoti. Jis dar iki televizijos stipriai prisidėjo prie vizualinės komunikacijos demokratiškėjimo, diferenciacijos nykimo. XIX a. laikraščiai ir knygų iliustracijos, pirmieji skelbimai ir reklama, istorinių ir amžininkų dailės kūrinių reprodukcijos tapo vizualinės kultūros tendencijų ženklais, atspindėjusiais to laiko masių charakterį, oponavusiais originaliam grafikos menui (skirtam žinovams ir "aukštojo meno" ekspertams). Šiuolaikinė grafika paveldėjo originalumo kultą, iš tiesų paradoksalią suvokus įmanomas multiplikavimo galimybes.

Šiuolaikinės grafikos koncepcija remiasi tuo, kad grafika yra multiplikuotų originalų menas. Tačiau ši koncepcija sugriūna susidūrus su unikalios kopija, "hipermultiplikavimu" ar simuliacija.

Mano nuomone, grafikos esmė nėra nei originalumas, nei multiplikavimas. Tai dualistinė grafikos meno prigimtis. Grafikos menas rodo opozicinius egzistavimo polius: negatyvą ir pozityvą. Nesvarbu, ar negatyvas yra metalo plokštelė, akmuo ar medis, o pozityvas - atspaudas ant popieriaus, ar negatyvas yra kompiuterio programa, o pozityvas - trijų matmenų šviesos iliuzija. Grafikos pasaulyje energija, investuota į medžiagą (negatyvą), pasirodo tik kaip reprodukcija (pozityvas). Tai konceptualus grafikos pradmuo. Jo esmė - dviejų lygmenų mąstymas, o kopijavimas tėra atspaudų galimybė. Šiuolaikinė grafika paveldėjo daugybę netikrumo. Jos identiteto neveikia jokios naujosios technologijos, jį saugo ir gina menininko sąmoningumas.

Ar kas nors tūkstantmečių sandūroje gali nubrėžti ribą tarp meno ir gyvenimo? Tai uždavinys, išrūkstantis už šio teksto ribų. Tačiau negaliu paaiškinti savo pasirinkimo be istorinio konteksto. Socialiniai, politiniai, kultūriniai įvykiai bei diskusijos pastaraisiais metais veikė ir tebeveikia žmones visame pasaulyje. Man rodos, esminiai suvokimo pokyčiai kilo dėl sparčios informacinių technologijų raidos ir komunikacijos tinklų suteiktos galimybės stebėti ir patirti viešą gyvenimą iš globalios perspektyvos.

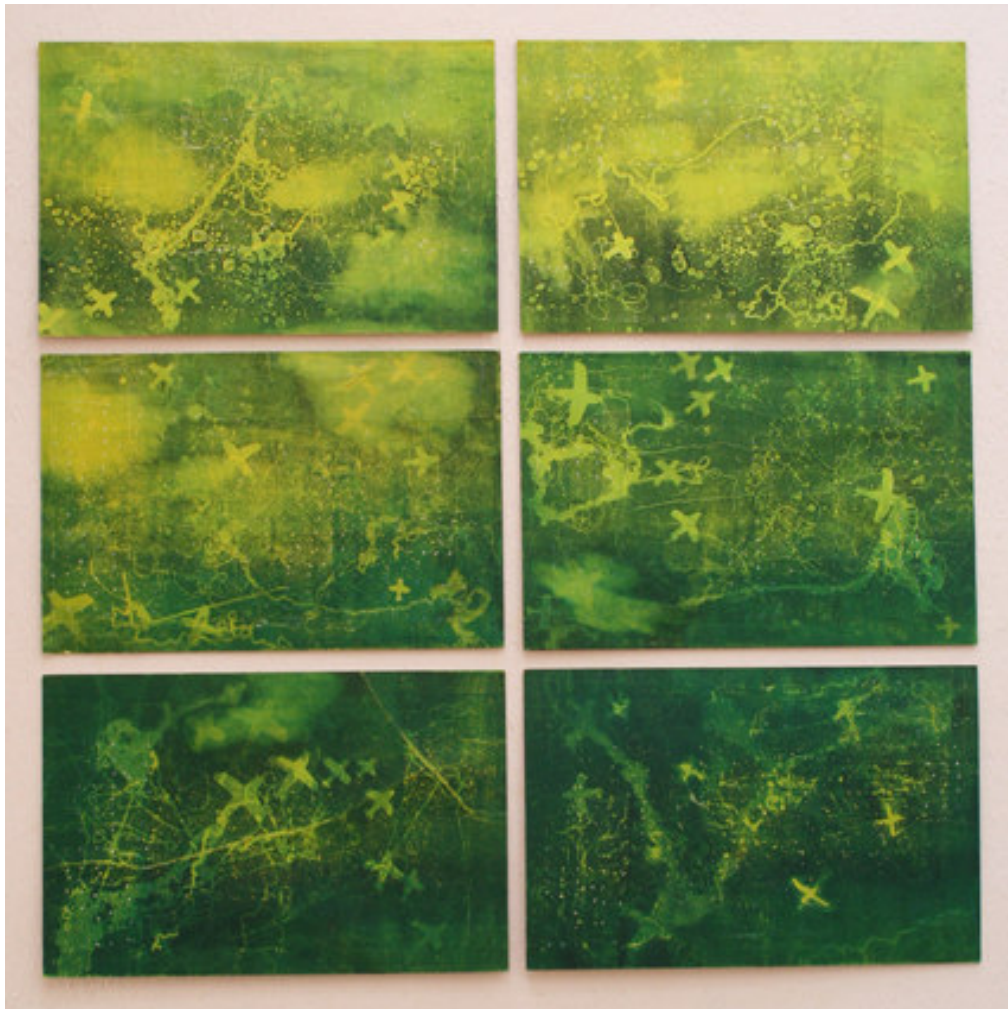
Modernus gyvenimas greitėja ekranuose. Industrializuotose šalyse visuomenines erdves - bankus, mokyklas, parduotuves, greitkelius, stadionus, bankų terminalus, verslo pastatus etc. - kontroliuoja elektroninės vaizdo kameros. Darbas ir laisvalaikis fokusuojami vizualioje medijoje - nuo kompiuterių iki skaitmeninio videovaizdo ir televizijos. Dabar, kaip niekada anksčiau, žmogaus patirtis yra matoma ir vizualizuojama. Sunku rasti vietą žemėje, į kurią negalėtų įsiveržti skaitmeninė technologija (tą rodo net revoliucinis šiuolaikinės medicinos dominavimas). Informacija plačiai sklinda dėl elektroninių (televizijos, videofilmų, telekomunikacijų) ir interaktyvių vizualinių priemonių internete, virtualios realybės taikymo. Pastaruosius dvidešimt metų mes liudijame McLuhano teoriją, kad technologijos yra aktyvūs procesai, keičiantys žmones ir sociumą, darantys įtaką gyvenimo ir mąstymo būdo pokyčiams.

Taigi logiška, kad globalūs pokyčiai smarkiai paveikė ir vizualius menus. Jie - tarsi postmodernistinio mąstymo įkaltis, nulemtas pliuralizmo ir decentralizacijos, privertęs patirti "postmodernizmo posūkį". Šiuo laikotarpiu "išvešėjo" daugybė meninių idėjų: ekspresionizmo elementai, įvairūs į subjektyvumą, asmeninį pasitenkinimą nukreipti požiūriai. Menininkai ėmė tirti identitetą, lyties klausimus, etninį paveldą, autobiografijas. Socialinės ir politinės temos išprovokavo daugelį dailės kūrinių. Menininkai domisi komunikacija su skirtingomis auditorijos grupėmis. Jų ekspozicijos išeina iš uždarytų galerijų ir muziejų erdvių. Iš daugybės įvairių reinterpretacijų gimė neokonceptua- lizmas. Fotografija tapo pagrindiniu menininkų susidomėjimo objektu. Informatyvioji žiniasklaida ir reklama, fragmentiškos savo esmės, tapo ir meno objektu, ir priemone. Žodžiai vartojami ne dėl savo prasmės, bet kaip kompozicijos reikšmė ir jos motyvas. Meno objektai gaminami taip, kad aktyviai sąveikautų su žiūrovu. Daugelio XX a. pabaigos darbų energija yra ne forma, bet socialinis turinys, ironija ir dažnai iškreiptas, perversinis sąmojis.

Paskutinį XX a. dešimtmetį iškilė nauja menininkų karta. Vietoj žodžio "stilius", susijusio su formalia meno kūrinio charakteristika, jie pradėjo vartoti žodį "strategija" savo meniniam elgesiui su subjektu apibrėžti. Taip išryškintas darbo kompleksiskumas. Šiai kartai būdingas visiškai unikalaus, individualaus kūrybos stiliaus atsisakymas. Tai eros, linkusios į pliuralizmą ir decentralizaciją, požymis. Ji priešiška hierarchijai ir vertina koegzistavimą. Mene nebeliko klausimo "ką tai primena?". Jį pakeitęs klausimas "ką tai reiškia?" turi paveldėtą socialinę konotaciją. Šiandien meno kūrinys nėra suvokiamas tik pagal savo menines charakteristikas. Jo vertė kyla dėl turinio, emocijos, racionalumo ir netgi socialinio spaudimo įtakos. Tūkstantmečio pabaigos menas giliai įleidęs šaknis į socialinį kontekstą. Tampa svarbi prieinamumo ir tiesioginio santykio su auditorija funkcija. Ši "prigimtinė" savybė susijusi su atspaudu ir galimybe jį pakartoti. Pakartojimas grafikos menui leidžia pasiekti skirtingų socialinių sluoksnių žmones. Jo taikymo laukas išsiplečia nuo XV a. pieštos Biblijos, iliustruoto gido, į moralės išpirkimo praktikas reprodukusio menininkų darbus, iki visuomenės švietimo ir reklaminių akcijų. XX a. pabaigoje grafika žengė žingsnį į priekį (ką istorijos kontekste jau buvo

padariusi ir keletą kartų prieš tai), tik šį kartą ji įžengė į elektroninės medijos valdas ir pritaikė ją savo kūrybiniams tikslams.

Šaltinis: http://www.culture.lt/7md/?leid_id=545&kas=straipsnis&st_id=639

Grupinė Šiauriečių paroda 45 –oji, Dailės galerija 2006
„Turkish protection“ monotipija 210/220cm

Dailės kurinių kolekcijos analizė:

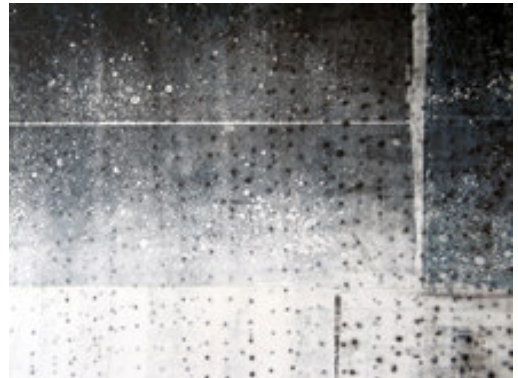
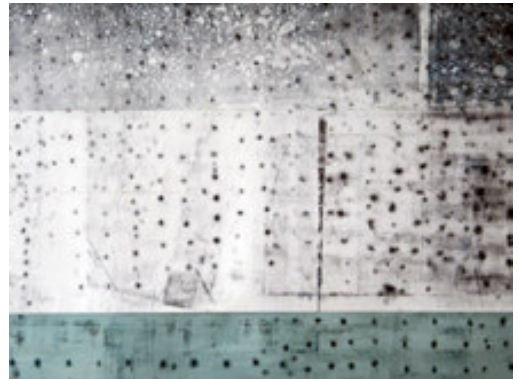
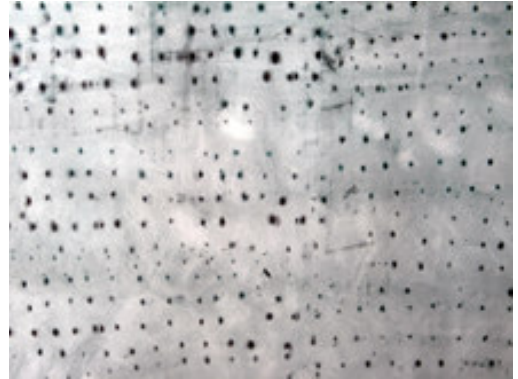
Komunikuojant su žiūrovu svarbu tampa ne tik darbo atlikimas bet ir reprezentavimo pavidalas pediesiantis atskleisti koncepcija. Norint pateikti darbą ne monotoniškai turi stebėti ir analizuoti šiuolaikines modernias kryptys, projektus. Tik eksperimentavimais ,ieškojimas naujų išraiškos būdų atveda prie novatoriškų sprendimų.

Darbas “Kraujotaka” atsiskleidžia dviejų sintezių jungtyje plastiškai įtraukiant minties perteikimo konfigūracijas.

Menas turi reflektuoti realybe, santykis tarp objekto ir šiuolaikinio žiūrovo turi būti perteikiamas objektyviai įvertinant ankstesniu kartu patirti: kinetini meną, abstrakcija, instaliacija; taip pat kartų mąstymo filosofija, psichologija, estetinės vertybės keičiasi įtakojant masines žmonių mąstysenas.

Komunikacijos priemonės plėsdamos idėjos veikia kultūros vystymąsi, požiūri į meną.

Taip komunikacija tampa svarbiu “organu” tarpininkaujant su objektu, jį liečia visus mus ir mūsų suvokimą apie

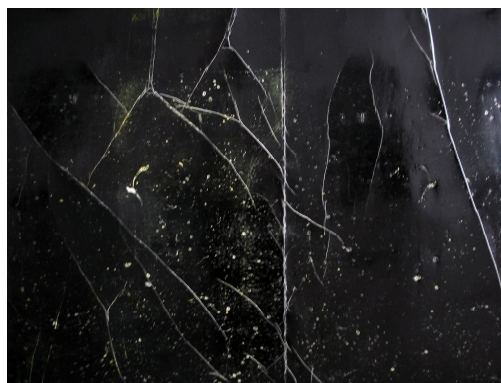
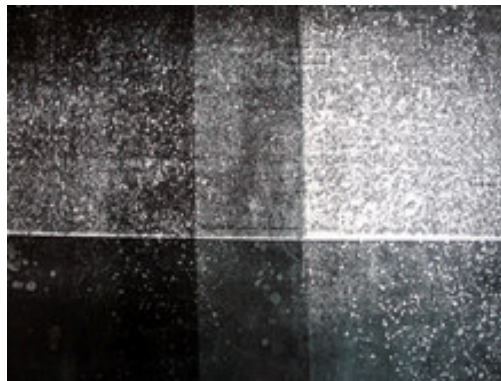
realybe. Tik laikui bėgant galėsime spręsti kaip tam tikros meno pasikeitimo aplinkybės pakeitė kultūrinio suvokimo situaciją. Įvertinti kas buvo reikšminga, o kas dar tik bus padės laikas.

Menas yra formule jungianti mastymą ir išraiškos plastika, tai tam tikra sudarymo jungtyje branduoline aura, kuri vidiniu jusliškumu intuicija išsivaduoja iš minties kiauto ir pavirsta energija- tai kaip metafizikos dėsnis.

Įtakojantis plokštumos ir erdvės santykis, jausmo ir ekspresijos išraiška papildoma muzikiniu interpretavimu, sukuriant papildoma jauseną.

Per vidinį suvokimą, protą- intelektą ir budingus kiekvienam savitus žmoguj, vidinias mąstymo konfigūracijas atrandame savitus ypatumus, kurios pilnateisiškai subrandiname ir netgi nesusimastant liejame reiškinius kuriais norime save realizuoti, t.y energijos atidavimas, saviraiška kuria mes įsitvirtiname šiame pasaulyje.

Kiekviena sekunde jaučiame skirtingus jausmus, regime ir girdime skirtingus dirgiklius, kurie priverčia mus atitinkamai reflektuoti. tos sekundes susilieja į valandas, metus, dešimtmečius, įliejant vis naujos gyvenimiškos patirties, naujos jausmu

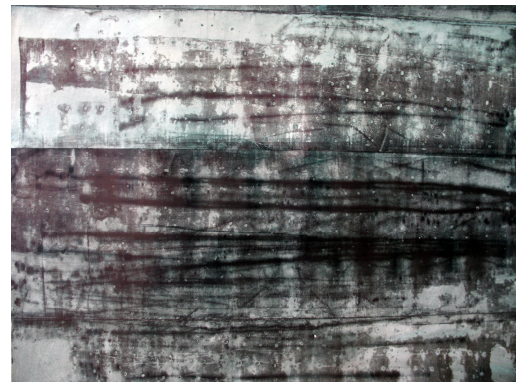
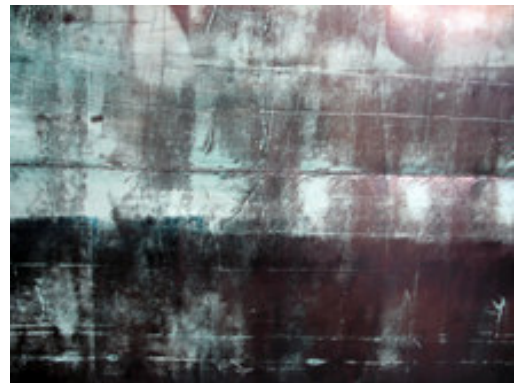
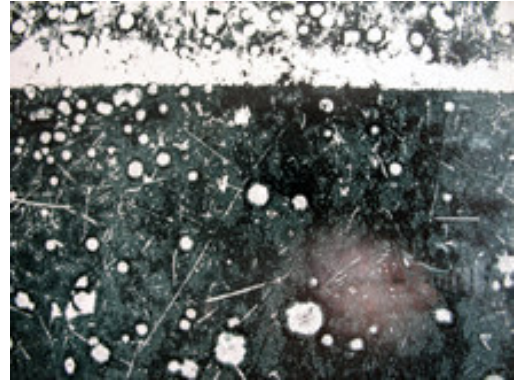
gamos.

Tai nenutrūkstama grandis,
jungianti visas įmanomas gyvenimo
išraiškas. Kurioje žmogaus kūnas tampa
įrankiu, tai yra vykdytoju, energijos
nešėju . Iš daugeliu dalelių susidėlioja
idėja susijungia į kažkoki vaizdinį.
Mintis kaip refleksas išplaukia veiskme,
jos perteikime.

Kiekvianas iš mūsų susideda iš
skirtyngų gabalelių kurių visumą
fomuoja daugelis faktorių , gaubiantys
mus iš vidaus ir išorės mikro ir makro
pasauliai, jos jungia mikrocerkuliacijos
prosesas-kraujotaka.

Procesas skleidzianti savita
enegrgiją, lyg nerpiklausomas pasaulys,
kuriatys ištakas ir itakojantis išore ir
vidu.

Tai autonomiškas reiškiny.
Įtakojantis ir skleidžiantis savo energijas
visam pasauliui.

- Darbų atlikimo technika, technologija

Darbo mintis slypinti atlikimo reprezentacijoje, tai naujas kūrybinis išplėtojimas- dviejų technologinių krypčių mutacija.

“ Kraujotaka”- atsiveria kaip sistema, kuria galime apžiūrėti iš visų pusių- išsikūnijanti į erdvinę instaliaciją, jos oda tampa popierius ant kurio spausta monotipijos ir mišria technika atlikta abstrakcija.

Tradicine grafikos technika- monotipija tai spaudos technika, kuria padaromas tik vienas atspaudas. Monotipija darbuose atsiskleidžia žaismingu plotu užpildymu, “vaitspirito” panaudojimas (taškymas)- pagalbine priemone ekspresijos išraiškai suintensyvinti, spalvos persišviečia sluoksniais, atsitiktiniai niuansai neatkartojami. Taškuota faktūra praturtina ir atgaivina vaizdą, spaudžiama išdžiuvus darbui. Linijų virpesys simbolizuoja gyvybę plečiasi po visus darbus. Mišri technika randama eksperimentuojant, liejant

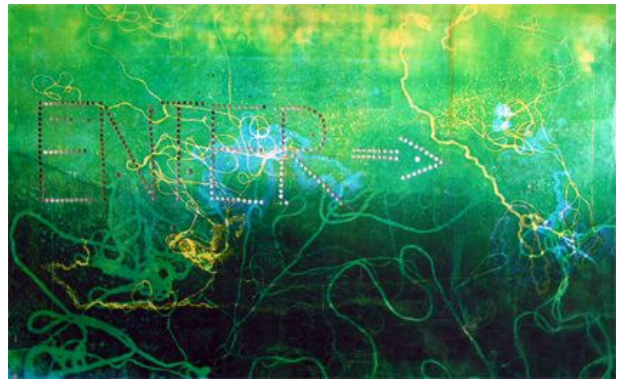
vaitspiritu.

Erdvine instaliacija- susiveda iš plokščių, savo architektonika priminanti gylos išsišakojimą .

Žiūrėdami iš kiekvieno kampo atrandame skirtingas nuotaikas, bet visuma sudaro gaubiančios darbus linijos tolstančios į perspektyvą , primenančias nesustojanti veiksmą, mikrocirkuliacijos evoliucijos eiga.

Plokštes apgaubiamos monotipija ir mišria technika paruoštais darbais , tampantis tarsi oda, apgaubianti vidini pasauli (simbolizuota kraujavimą): turinti savo istorija, raukšlės, faktūras, spalvų ir tonų perėjimus, nenutrūkstančias plastiškai tolstančias į horizontą linijas.

Veiksmą paspartina ir praturtina, autorinė Kęsto Venckūno muzika.

Grafikos eksperimentai: monotipijos
technika spausti darbai, apipavidalinami
kaip lempa- interjero dalis
2006m.2mag.semestras
33 psl. Darbo eigos nuotraukos

Darbo eiga:

visu pirma

padaromos faktūros (klišes), daromos lipalu ant kartono.

atrenkame labiausiai atitinkančios, darbo idėjai, perteikiančius jautrius subtilumus (taškučius, plastiška linijų ritmą) spaudžiame ant kartono, kadangi popieriaus formatas 110/120cm. Tenka sulenkti kartoną ir spausti kelis kartus iš abiejų pusių.

Faktūras spaudžiame kelis kartus vidinia ir išorine pusėmis.

Dažu gama gaunasi beveik juoda, maišomos spalvos: žalia, daugiausia mėlyna, geltona, raudona, šiek tiek juoda. Spalvos gerai sumaišomos. Voluojant tiesiogiai ant kartono. Po apačia kartais patęsiamos papildomos faktūros, kad lengvai voluojant atsirastu ryškesnės faktūros.

Tai intuityvaus darbo eiga, visas kūrinys tampa nesustojamu procesu.

Kai kuriuos dalys voluojamos dažų, nudžiovinamos ir nuplaunamos vaitspiritu. Persišviečia sluoksniai praturtindami visumini vaizda.

- Menotyrinė funkcija

Meno kūrinys – yra hermeneutikos objektas, aprėpiantis visas prasmės išraiškas.

Prasmės ištakos- idėja, perteikiama kalbinių pasisakymu suteikia supratimą. Meno kūrinio kalba pasižymi tuo, kad atskiras meno kūrinys sukaupia savyje ir perteikia simboliškumą, hermeneutikos požiūriu, būdinga kiekvienam būviniui.

Darbo objekte kraujavimas yra dinamiškas reiškinys, bėgantis visomis kūno ląstelių plotmėmis, jaučiantis vidiniais ir išoriniais jusliškumu liejančias vibracijas. Kraujotaka tekanti visu mūsų kūnu sistema, suteikianti mums gyvybę, tai egzistencijos pradžia įtakojanti mūsų gyvenimus. Su lyg kiekvienu įkvėpimu skverbiasi ląstelės vis greičiau nunešant pamatytas akimirkas, išgyventus jausmus, prabėgusi gyvenimą.

Įvyksta sustingimas kurio metu sulaikai kvėpavimą, įvertini kiekvieną atbėgančią minutę, pereini į kitą etapą savo gyvenime.

Skverbiantys jausmai atgaivina kūną. Fiksuojantis vaizdus, judesį, spalvas, tonų perėjimus, faktūras- kraujospūdis nerimastingai reflektuoja.

Kiekviena minutė gali pamatyti vaizdą kuris tave įkvėps, tokie momentai užplusta mus kasdien tik reikia juos pastebėti, atkreipti dėmesį, užfiksuoti ir perleidus jį gylyiai per visas savo jusles iškepti, ir leisti lieti kūrybiškai fantazijai.

Besiskverbianti krauju vaizduote įsilieja į mintis, abstrahuojant mintis praskaidrina jausmai, susiliejančios į visumą susidaro vaizdinys, idėja.

Taip visos prabėgusios akimirkos prisipildo esmės, palaikančios mūsų gyvenimus. Kūryba tampa neatsiejama nuo gyvenimo juk su lyg kiekvienu širdies dužiu mes įkvepiame orą, kuris atneša vis naujų įkvėpimų, rutulioja motyvus, vaizdus švelniai įsiliejančius į gyvenimą.

Išvados, siūlymai, diskusija:

Šiuolaikinis požiūris į meną keičiasi, taip pat kaip ir į vertybės. Nustebinti žiūrovą, atkreipti jo dėmesį, susidomėti kūrinio nėra taip paprasta, nes šiuolaikine rinka perpildyta. Kūrėjas turi sekti naujovės, lygiagrečiai ir pastoviai vystytis, norint kokybiškai komunikuoti su šiuolaikiniu žiūrovu.

Šiais laikais menininkas tampa ne tik amatininku, bet ir prodiuseriu, organizatoriumi, vadybininku, ir svarbiausia įdomiu žmogumi sugebančiu sudominti publika, kitokiu požiūriu, mąstymu, sprendimu; savo stiliumi, turi išsiskirti, turėti savo braižą- turi būti "kitoks", ypatingas, savitas.

Svarbu pritraukti žiūrovą, jį sudominti, atkreipti dėmesį į aktualijas sprendžiamas kurynuose.

Menas turi įkvėpti- pripildyti publiką kaip būtinajam savo objektą. Šiuolaikinės meno kryptys traukia žiūrovų dėmesį ne tik estetiškais vaizdais, bet ir bjaurastimi, viskuo iš ko susideda šiuolaikinis gyvenimas ir požiūris į jį, nes menas ir yra refleksas per kuri pateikiame abstrahuotus savo jausinius jautimus, gyvenimo akimirkas, ir nebūtinai tik geras, mes negalime nepastebėti katastrofų, karo... visą tai yra sudedamoji gyvenimo formulė, tad ir menas tampa kitoks, gal kartais žiaurus, brutalus, bet jis stebina tave, tu kartais net nesąmoningai, bet kreipi į jį dėmesį, nes viskas yra svarbu, ir kitų požiūris į tuos pačius išgyvenimus ir tavo paties egzistencija šiame gyvenime.

Darbe „Kraujotaka“, nesprendžiu globaliniu problemų, tai mano suvytas požiūris į viena iš gyvenimo funkcijų, be kurios neįmanomas gyvybės palaikymas. Pagrindinis šiuo darbo tikslas, netradicinis novatoriškas pateikimas.

Instaliacijos mutacija su tradicine grafika, tai naujas raiškos sprendimas, tikėtina atkreipsiantys savo novatoriškumu publikos dėmesį, padėsiantys geriau komunikuoti su šiuolaikiniu žiūrovu.

„Kraujotaka“ kaip reikšmė - man atsiskleidžia kaip transcendencijos esamybė, be kurios neįmanoma egzistencija, verčianti dinamiškai skverbtis kiekviena jusliškumu išplaukiančiai akimirkai, transformuojasi į kūną, baze yra sudaryta iš instaliacijos, kuri dinamiškai judėdama, nesibaigiančių linijų perspektyvomis, tonų perėjimais, spalvų išraiška ir faktūrų gausa abstrahuoja vaizdus ir virsta abstrakcija.

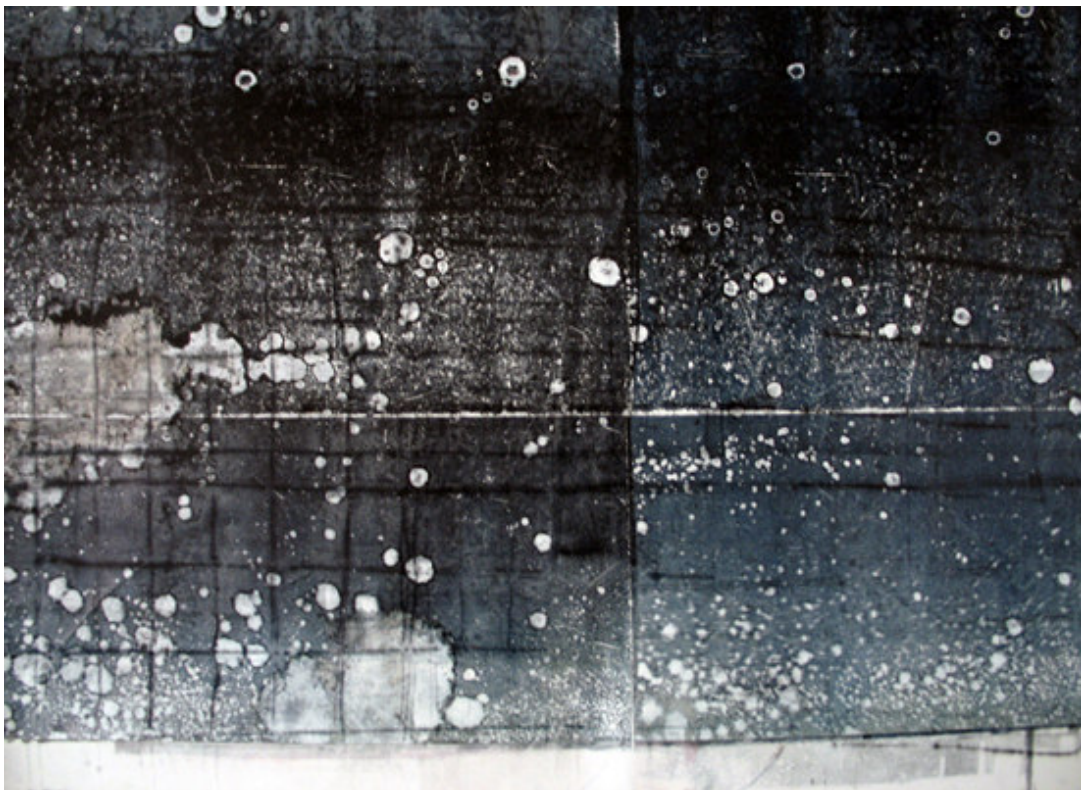
Tai tarsi organizmas turintis savo varomąją jėgą, energijos šaltinį, nesibaigiančių linijų tąsa priminantis mums gyvenimo pradžia ir pabaiga.

siūlymai:

Darbas rodo tradicines grafikos išplėtojamą: minties ir išraiškos samplaukos išraiška-atvedanti prie novatoriškų sprendimo galimybių. Norint tinkamai komunikuoti su žiūrovu reikia šiuolaikiškai spręsti darbo koncepcija, atsižvelgiant į meno krypčių kaitą ir svarbą, pasirenkant labiausiai tinkanti reprezentavimo būdą.

diskusijos:

Plėtojant tema kraujotaka, buvo pasitelkta į begalės eksperimentų, taip atradau naują grafikos reprezentavimo būdą, panaudojant grafika ant popieriaus kaip- lempos gaubta, prasišviečiantys faktūriniai monotipijos sluoksniai, skylamušiu iškaltos įvairių dydžių skylutes tarsi gėlytes ant žalios pievą žaismingai šviečia, sudarydamos intymia ir žaisminga kambario akcentą. 34psl.

Gyvenimo aprašymas

Vardas, pavardė: Žaneta Jasaitytė
Gimimo data, vieta: 1980-11-30, Šiauliai
Šeimyninė padėtis: Netekėjusi
Adresas, tel.nr.: Lyros g. 26-5, Šiauliai (8-41) 55 24 06, 8 601 14757
El. paštas: zanetajasaityte@yahoo.com
Išsilavinimas: aukštasis-universitetinis

Mokymosi įstaigos:

1987-1999 "Santarvės" vidurinė mokykla
1992-1997 Šiaulių dailės mokykla
1999-2004 Šiaulių universitetas, Menų fakultetas, Dailės ir technologijų specialybė (bakalauras)
2002-2003 ESAD dizaino mokykla, Porto (Portugalija)
2006- Šiaulių universitetas, Grafikos specialybės magistratura 2k.

Darbo patirtis:

2002 Paroda "Posūkis" Šiaulių universiteto galerija, laureatė
2003 Foto paroda „Portugalija“, Šiaulių Višinskio biblioteka
2003 Paroda „Eskizas“ ESAD dizaino mokykla, Porto
2004,2005 Foto maratonas, Šiaulių universiteto galerija
2004 Foto paroda „NATO“, Šiaulių foto muziejus
2005 Iliustracijų paroda „mother chicken, mother kween“, Porto
2005 Personaline iliustracijų paroda, Šiaulių universiteto galerija
2005 Paroda „Motyvas ir ne tik“, Šiaulių dailės galerija
2005 Festivalis „Virus“, rūbų kolekcija „kažkaip kitaip“, Šiaulių dailės galerija/2006/„Tekstiles gildija“, Kaunas

2006 Grafikos paroda „Estampas“ galerija „kairė-dešinė“, Vilnius

2006 Grafikos paroda „Erdvė, plokštuma, kūnas“ ŠMC, Vilnius

2006 Personaline paroda „Kraujotaka“ galerija kairė-dešinė, Vilnius, Šiaulių universiteto galerija

2006 Grafikos magistrantų paroda, ŠU galerija, Šiauliai

2006 Grafikos bienalė „Now art is now future“, animacinis filmukas „Sapnuoji“, Klaipėdos parodų rūmai

/Festivalis „Enter“ animacinis filmukas „Sapnuoji“, 3vieta Šiaulių dailės galerija

2006 Šiauliečių paroda 45 -oji., Šiauliai

2006 Iliustracijų paroda, galerija „kairė-dešinė“, Vilnius

2006 Personaline grafikos paroda „Tarp“, Šiaulių dailės Galerija

2006 Litografijos seminaras, dest. iš Argentinos Rafael Gil Gil, VGMC, Vilnius

2006 Rūbų kolekcija „Migracija“, klubas „Max‘as“, Šiauliai

„Litexpo“ „Fashen club“ Vilnius,

„Tekstiles gildija“ Kaunas

2006 Paroda „Meno faktorius“, Šiaulių dailės galerija

2006 Šiaulių fotografų paroda, Fotografijos muziejus

2006 Paroda „Remix 100“, VGAC galerija „kairė-dešinė“, Vilnius\Scotland

2006 Paroda „Šviesos“, Šiaulių dailės galerija

2006 Paroda „MKAS“, Šiaulių dailės galerija

2006 Paroda „Stebuklai“, Šiaulių universiteto galerija

Literatūra:

Antanas Andrijauskas “ Grožis ir menas” // V. 1995m.

Heidegger/gadamer “Meno kūrinio ištaka”// V. 2003m.

Jose ortega y Gasset “Mūsų laikų esė ir kitos esė”// V. 1999m.

Herbert Read “Trumpa Moderniosios tapybos istorija”// V. 1994m.

“ The 20th century art book”// London. 1996m.

Herbert Read “ Meno stiliai ir kryptys”// V. 2004m.

Virginijus Kincinaitis “Interpretacijos”// V. 2001m.

Šaltinis: http://www.culture.lt/7md/index.php?leid_id=571

Šaltinis: http://www.culture.lt/7md/?leid_id=705&kas=straipsnis&st_id=5814

Šaltinis: http://www.culture.lt/7md/?leid_id=545&kas=straipsnis&st_id=639

Šaltinis: Lietuvos Žinios<http://www.sala.lt/portal/popup-newsdetailedprint.php?id=38893>

Šaltinis: [http://www.culture.lt/daile/02\(1\)/kvg.htm](http://www.culture.lt/daile/02(1)/kvg.htm)